

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-26

Vår referens

Helena Hansson
Utvecklingssekreterare
helenahansson@malmo.se

Remiss från Socialdepartementet - En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare ASN-2025-8259

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har fått möjlighet att yttra sig till kommunstyrelsen kring Remiss från Socialdepartementet – En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare.

I utredningen lämnas förslag i enlighet med utredningsdirektivet. Förslagen innebär en ny ordning där

- a) personer, oaktat medborgarskap, ska kvalificera sig till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner vid bosättning i Sverige genom fem års bosättningsperiod eller viss inkomst av arbete samt
- b) att vissa grupper av nyanlända och icke-medborgare under en kvalificeringsperiod om fem år ställs utan rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) ska dock kvarstå men bistånd ska ej beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL, utredningen hänvisar till 4 kap. 2 § SoL som anger att socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen lämnar i ärendet förslag på yttrande till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende *Remiss från socialdepartementet – en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare* enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev - Remiss Socialdepartementet - En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare, STK-2025-765
- Remiss - Remittering av betänkande En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare
- Betänkande av Kommittén om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53)
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss från Socialdepartementet - en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare
- Förslag till yttrande - Remiss från socialdepartementet - en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare

Beslutsplanering

ASN beredning 2025-05-28

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-06-05

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-06-19

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Ärendets initiering

Stadskontoret har 2025-05-05 berett arbetsmarknads- och socialnämnden samt funktionsstödsnämnden och hälsa-, vård- och omsorgsnämnden möjlighet att yttra sig över *Remiss Socialdepartementet – En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare*. Sista svarsdag 2025-06-25.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har i beredningen varit i kontakt med stadskontoret som även ger möjlighet till förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen att inkomma med förvaltningsyttrande till stadskontoret.

Innehållet i utredningen

Enligt det kommittédirektiv som regeringen beslutat om 19 oktober 2023 har kommittén haft i uppdrag att se över kvalificeringen till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd och ta ställning till på vilket sätt a) personer som kommer till

Sverige som nyanlända och b) icke medborgare som redan bor i Sverige ska kvalificera sig.

Kommittén ska föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd. Syftet med modellen är dels att

- minska risken för att socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd kan fungera som så kallade tilldragningsfaktorer för migranter,
- stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i arbete och egen försörjning

och därigenom motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende.

Kommittén ska även lämna förslag på hur rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen kan avskaffas för nyanlända som får etableringsersättning eller, om det enligt EU-rätt eller andra bindande internationella åtagande inte är möjligt, begränsas för samma grupp.

Bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

Utredningen lämnar förslag som innebär att vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner omfattas av kvalificeringsvillkor för den som bosätter sig i Sverige. Den som bosätter sig i Sverige ska vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner under en tid om fem år innan förmåner kan beviljas. Ramtid om 15 år tillämpas. Kvalificeringsvillkoret gäller även för svenska medborgare som flyttar till Sverige. Enligt samordningsförordningen får bosättningsperioder från andra EU/ESS-länder tillgodoräknas.

Tiden för att uppfylla bosättningsvillkoret kan enligt de förslag som lämnas förkortas genom inkomst av förvärvsarbete. Beräknat på 2025 års nivå för inkomstbasbeloppet medger en månadsinkomst om minst 38 688 kr under sex månader i följd förkortad kvalificeringstid och en månadsinkomst om minst 28 210 kr under tolv månader inom en ramtid om 24 månader förkortad kvalificeringstid.

Berörda bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner är följande:

- Föräldrapenning på grundnivå och lägstannivå
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Omvårdnadsbidrag
- Sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning
- Merkostnadsersättning
- Assistansersättning
- Bostadsbidrag
- Bostadstillägg

Utredningen föreslår även att äldreförsörjningsstöd ska omfattas av de förslag som lämnas.

Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL)

Utredningens förslag avseende rätt till ekonomiskt bistånd är att endast den som är svensk medborgare ska ha rätt till försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för sin livsföring i övrigt. Därutöver ska följande personer behandlas lika med svenska medborgare;

1. den som har vistats i Sverige i mer än tre månader och som har uppehållsrätt som arbetstagare eller egenföretagare,
2. den som har permanent uppehållsrätt,
3. den som har beviljats internationellt skydd,
4. den som har beviljats ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, och
5. den som har ställning som varaktigt bosatt.

Det som föreskrivs om personer som avses i punkt 1–4 ovan gäller även deras familjemedlemmar. Därutöver lyfts att nordiska medborgares rätt till likabehandling redan framgår av svensk lag.

Personer som inte är svenska medborgare, och inte heller ingår i de grupper som ska behandlas lika med svenska medborgare enligt ovan, ska enligt utredningens förslag ha rätt till försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för sin livsföring i övrigt tidigast från och med att han eller hon har vistats lagligen i Sverige under de senaste fem åren utan avbrott. Kortare vistelse utanför Sverige, upp till sex månader i följd och inte mer än tio månader sammanlagt under femårsperioden ska inte anses vara avbrott i vistelsen.

Till skillnad från utredningens förslag om bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner föreslås inte att en snabbare kvalificering till ekonomiskt bistånd ska vara möjlig genom eget arbete.

Utredningen bedömer att följande grupper kommer träffas av kvalificeringsregeln till ekonomiskt bistånd:

- personer som har uppehållsrätt så som arbetssökande, studerande, icke-ekonomiskt aktiva, samt de som kommer till en medlemsstat enbart för att söka bidrag, och
- tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd för a) arbete eller studier, b) vissa på grund av anknytning, c) på grund av synnerligen ömmande omständigheter eller d) på grund av verkställighetshinder.

I utredning (tabell 10.7 sida 353) redovisas antal barn och vuxna som påverkas av förslagen till kvalificeringsvillkor för socialförsäkringsförmåner enligt socialförsäkringsbalken och ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och som ännu inte skall ha uppfyllt kvalificeringsvillkoren 2024.

- 128 200 personer, varav 61 200 barn 0–17 år, beräknas påverkas avseende socialförsäkringsförmåner,
- 7600 personer, varav 3 200 barn 0–17 år, beräknas påverkas avseende rätten till ekonomiskt bistånd och
- 5 500 personer, varav 2 800 barn 0–17 år, beräknas påverkas både avseende rätten till socialförsäkringsförmåner och rätten till ekonomiskt bistånd.

Särskilda yttranden

I utredningen lämnar tre av de experter om varit förordnade av regeringen att bistå kommittén varsitt särskilt yttrande. I sina respektive yttrande lyfter experterna

- Utformningen av strukturer kopplade till kvalificering till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner,
- Bedömning om otillräcklig analys och överväganden om förslagen modell för kvalificering till ekonomiskt bistånd är förenligt med barnkonventionen och Sveriges internationella åtaganden i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen), Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen), samt
- Ställningstagande mot utredningens förslag om kvalificering till de utpekande bosättningsbaserade förmånerna och ekonomiskt bistånd. Förslaget avseende bosättningsbaserade förmåner bedöms bland annat innebära en direkt övervältring från statliga till kommunala bidrag och innebära en ny ordning för den sociala tryggheten där konsekvenserna inte bedöms vara tillräckligt belysta i utredningen. Vidare att förslagen i stor utsträckning riktar sig till personer som är förhindrade att arbeta på grund av funktionsnedsättning, långvarig sjukdom eller äldre. Förslaget om kvalificering till ekonomiskt bistånd beskrivs bland annat ställa grupper av människor utan tillgång till samhällets yttersta skyddsnät och utredningen är otydlig avseende bistånd vid akut nöd och konsekvenser i relation till kommunernas yttersta ansvar.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens överväganden

I arbetsmarknads- och socialförvaltningens förslag till yttrande redogörs för förvaltningens överväganden kring utredningens förslag och bedömningar. Utredningens beskrivning av konsekvenser är innehållsrik och är enligt förvaltningens mening av vikt att lagstiftaren beaktar vid ett fortsatt lagstiftningsarbete med utgångspunkt i utredningens förslag. Detsamma gäller vad som framförs i de särskilda yttrandena i utredningen.

Utredningens förslag innebär enligt arbetsmarknads- och socialförvaltningen en avgörande omstrukturering av den svenska välfärdsmodellen. Förslaget omfattar inte sänkningar av nivåer på ersättningar utan ställer grupper av personer med laglig rätt till vistelse i Sverige utan rätt till basala socialförsäkringsförmåner samt vissa grupper även utan rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Det scenariot är nytt i Sverige som välfärdsstat.

Förslagen innebär en övervältring av kostnader från stat till kommun i de fall enskilda och deras hushåll genom indragen rätt till socialförsäkringsförmåner i högre utsträckning och till högre belopp behöver ansöka om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Utredningen beräknar att kommunsektorns finanser försvagas med cirka 500 miljoner kronor från och med år 2029. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill mena att ökad ekonomisk och social utsatthet även kommer medföra ökade kostnader för socialnämnder avseende hemlöshet samt placeringar av barn och vuxna.

Enligt senast tillgängliga uppgifter i Kolada avseende utrikes födda invånare 18-64 år med vistelsetid 0-5 år efter uppehållstillstånd utgör gruppen 11,5 procent av Malmös befolkning i aktuell åldersgrupp år 2023, motsvarande andel på riksnivå är 6,3 procent.¹ Uppgiften indikerar att en stor andel av Malmös invånare i arbetsför ålder, samt deras familjer, skulle påverkas av kvalificeringskraven avseende i första hand förmåner enligt socialförsäkringsbalken, vissa även avseende rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen i den mån den enskilde eller hushållet saknar egen försörjning.

Datan från Kolada svarar dock inte på hur stor del av gruppen med kort vistelsetid i Sverige som idag har behov av förmåner eller bistånd. Datan fångar ej heller uppgifter om personer med uppehållsrätt eller svenska medborgare som efter längre tid

---

¹ [Fri sökning - Kolada](#) Nyckeltal Utrikes födda invånare 18-64 år med vistelsetid 0-5 år efter uppehållstillstånd, andel (%). (Hämtad 2025-05-22)

utomlands återvänder till Sverige. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att Malmö stad, baserat på uppgifterna från Kolada, sannolikt riskerar att få bära stora kostnader för ekonomiskt bistånd till följd av borttagen rätt till socialförsäkringsförmåner för en betydande andel av stadens befolkning.

Förslagen innebär även en förmodad övervältring från det offentliga till frivilligsektorn avseende de personer som saknar egen försörjning genom arbete eller tillgångar, och också saknar rätt till ekonomisk ersättning från Försäkringskassan eller socialnämnd.

Utredningen poängterar att förslagen inte innebär någon ändring av kommunens yttersta ansvar, som regleras genom 2 kap. 1 § SoL, för de som vistas i kommunen. Kvalificeringsreglerna omfattar enligt utredningen inte bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL vilket innebär en möjlighet för kommunerna att ge bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL i den mån det behövs för att tillgodose kommunens yttersta ansvar. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer det nödvändigt att framhålla att lagstiftaren fastställer på vilket sätt enskilda som inte kvalificerar sig till ekonomiskt bistånd har rätt till miniminivå som möjliggör överlevnad. Hänvisningen till 4 kap. 2 § SoL är inte tillräcklig.

Utifrån utredningens samlade beskrivning av vilka konsekvenser de lämnade förslagen förmodas medföra för flickor och pojkar, kvinnor och män och samhällsutvecklingen föreslår arbetsmarknads- och socialförvaltningen att nämnden i huvudsak avslår de förslag som utredningen lämnar.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef